

Nieuwe uitgaven

Karel VAN DE WOESTIJNE, *Verzameld Journalistiek Werk*, dl. 12, *Nieuwe Rotterdamsche Courant, December 1922 juli 1924*. Cultureel Documentatiecentrum, Gent, 1993.

In het twaalfde deel van Van de Woestijne's brieven voor de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* staat evenals in het voorgaande deel de verslaggeving over het culturele leven in Vlaanderen centraal. Meer nog dan in de voorgaande jaren zien we een toespitsing op de beeldende kunsten en de letteren. Muziek en toneel zijn duidelijk op de achtergrond geraakt. De verhuizing uit Brussel zal er de eenvoudigste verklaring voor zijn.

De letteren zijn voornamelijk de Franse literaire produkten. Het gaat om besprekingen van recent verschenen Franse boeken. Daarnaast verschijnt er af en toe een artikel over een letterkundige als een in memoriam of als een gelegenheidsartikel bij een jubileum.

In dit deel is de Gentse medeliterator Charles van Lerberghe onderwerp van een aantal beschouwingen. Die eer valt ook Virginie Loveling (1836-1923) te beurt. Hij schrijft positief over haar dichtwerk. Zij is het geweest die met haar gedichten, toen Van de Woestijne nog een kind was, in hem het gevoel voor poëzie heeft doen ontwaken. Aan de andere kant verwijt hij haar enigszins haar literaire talent gebruikt te hebben voor maatschappelijke idealen. Maar hij eindigt dan:

„Men kan het afkeuren, men kan echter niet vergeten dat, in deze Nederlanden, heel wat schrijvers haar in vorige eeuwen met eenzelfde doelwit zijn voorgaan. Het maakt haar tot een schakel in de geestelijke ontwikkeling van ons volk. En dat is een zeldzaam voorrecht”. (blz. 517)

Daarnaast wijst Van de Woestijne nog op het eminente belang van de familie Loveling-Fredericq voor de ontplooiing van een liberaal en vlaamsgezind Vlaanderen.

Een tweetal beschouwingen zijn er ook gewijd aan het verschijnen van *Briefwisseling van, met en over Hendrik Conscience uit de jaren 1837-1851*. Het eerste deel, alleen de inleiding, verscheen in 1913 en nu was er het tweede deel met de correspondenties tot 1847. Er zou nog een deel met de overige brieven en registers moeten verschijnen. De gehele uitgave werd verzorgd door dr. Antoon Jacob.

Van de Woestijne citeert uitvoerig uit de brieven en wijdt met name aandacht aan de discussie of er „met de strijd om de taal” ook „kunst bij middel van de taal geboren” werd. Voor hem staat wel vast dat de letterkunde van Conscience eerder een „middel tot beschaving” was „dan een uitdrukking der be-

schaving". Een gedachte die J. Van de Velde al in 1846 verwoordde en van Van de Woestijne overnam.

Over de verzorging van de uitgave uit Van de Woestijne lovende woorden. Over Jacobs keuze voor het activisme, zijn loopbaan als hoogleraar aan de vanderlandste universiteit van Gent in 1916-1918 en over het feit dat hij in december 1922 nog gevangen zat, rept Van de Woestijne met geen woord.

De vlaamsgezindheid van Van de Woestijne komt naar voren wanneer hij verslag doet van een lezing van de Hollandse literatuurhistoricus prof. dr. J. Prinsen J.L. zn voor de University Extension te Gent (V.d.W. schrijft terecht Gents-Vlaamse Hogeschool Uitbreiding). Zo juist was in de volksvertegenwoordiging te Brussel het principe van de vernederlandsing aan de universiteit te Gent aanvaard en dit leidde te Brussel tot betogingen. Studenten gingen er de straat op en brulden „A bas Vermeylen. Il faut le pendre". In Gent bleef het echter rustig. Van de Woestijne wees er op dat dankzij de lezingavonden te Gent „Vlaanderen nog geenszins afgesloten (was) van het Hollandse geestelijke leven", maar hij betreurde het dat het Prinsen niet gegeven was geweest, „de uitwerking te zien die de vervlaamsching der Gentsche universiteit als noodzakelijk gevolg in dit land hebben moet..."

Naar aanleiding van een onderzoek van het Brusselse dagblad *L'Indépendance Belge* naar de plannen van de Belgische letterkundigen komt Van de Woestijne met enkele interessante opmerkingen over het Belgische nationale gevoel. Hij stelt dat het „Belgische nationale leven" in de eerste plaats berust op een „nuttigheidsgrond", de economische band tussen de Waalse industrie en de Antwerpse haven. Hij vervolgt dan:

„Daarbuiten, ik bedoel op intellectueel en meer bepaald op literair gebied, is dat nationale leven zeer précair. Voor de Fransch-Belgische letterkunde is de toestand wat beter dan voor de Vlaamsch-Belgische: men leest nog steeds Frans in Vlaanderen. Maar de meeste Vlamingen blijven, vanwege hun taal, uit een geestelijk nationaal leven gesloten. Er komt bij dat de twee deelen van het land, elk met zijn eigen taal, behooren tot eene onderscheidene mentaliteit, — ik zeg niet cultuur. Elk dier deelen maakt verder slechts een smalle strook uit van het taalgebied waartoe zij behooren. Het centrum, of beter het brandpunt van dat gebied ligt verre buiten de landsgrenzen. Is het te verwonderen, dat wij aangezogen worden door Amsterdam of door Parijs en slechts bij weerkaatsing, en na evident succes, terug het eigen land bereiken" (blz. 326).

Na dit betoog, een pleidooi voor een actieve cultuurpolitiek voor Vlamingen en Walen, wil ik deze bespreking afronden. Wel wijs ik nog op het mooie artikel dat hij wijdt aan zijn goede Latemse vriend Emile Claus bij diens overlijden. Het is ook een herinnering aan de tijd die zij samen in het dorp aan de Leie doorbrachten. De Gentse professor die hier genoemd wordt, met wie Van de Woestijne in de vroege morgen ging wandelen, is Julius MacLeod (zie Minderaa, *Karel van de Woestijne*, blz. 207). De uitgave wordt afgesloten met een interessant overzicht over de verschillende schilders die behoord hebben tot de

zgn. Latemse school en die aldaar in 1924 een overzichtstentoonstelling kregen in „het oude, vertrouwde huis van haast twintig jaar her, waar ik het leven, en waar ik zelfs den dood in het gezicht heb gezien” (blz. 667).

P. VAN HEES